
FRANKENSHTeyN ASARIDA GOTIK ROMAN XUSUSIYATLARI.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7856200>

Alimova Mehrinoz Bahodirovna

Buxoro viloyati Turkiston Yangi Innovatsiyalar Universiteti

Xorijiy til va adabiyot mutaxassisligi 1- kurs magistranti.

tyiu.info@gmail.com

Annotatsiya.

Maqolada Frankenshteyn asarida gotik roman xususiyatlarining namoyon bo'lishi va bu romanning muhiti, yaratilishi haqida keng ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar.

roman, voqea, Otranto qal'asi, Udolfo sirlari, Rohib, Sayohatchi Melmut, eksperimentlar, bino, qal'alar, effekt, yovuzlik, zulmat.

Аннотация.

В статье представлена обширная информация о проявлении черт готического романа во «Франкенштейне» Мэри Шелли, а также постановке и создании этого кадра.

Ключевые слова.

роман, повесть, замок Отранто, мистерии Удольфа, монах, путешественник Мельмут, опыты, строительство, замки, эффект, зло, мрак.

Abstract.

The article provides extensive information about the manifestation of the features of the Gothic novel in Mary Shelley's Frankenstein, as well as the setting and creation of this frame.

Key words.

novel, story, Castle of Otranto, Udolpho Mysteries, Monk, Melmut the Traveler, experiments, building, castles, effect, evil, darkness.

Kirish.

Frankenshteyn birinchi gotika romani emas. Buning o'rniga, bu roman unutilmas voqeaga ega bo'lgan yakka asarga birlashtirilgan romantik va gotika elementlari to'plamidir. Gotika romani noyobdir, chunki Meri Shelli Frankenshteynni yozgan vaqtga kelib, gotika mavzularidan foydalangan holda bir nechta romanlar paydo bo'lgan, ammo bu janr faqat 1754 yildan beri mavjud edi.

Birinchi gotika qo'rqinchli romani 1754 yilda nashr etilgan Horace Uolpolning "Otranto qal'asi" edi. Ehtimol, bu rejimdagi romanning so'nggi turi 1847 yilda nashr etilgan Emili Brontening "Wuthering Heights" romani bo'lgan. 1754 va 1847 yillar orasida gotikadan foydalangan holda bir nechta boshqa romanlar paydo bo'ldi. Dahshatli hikoya markaziy hikoya qiluvchi qurilma sifatida, Enn Radklifning "Udolfo sirlari" (1794) va italyancha (1794), Metyu G. Lyuisning "Rohib" (1796) va Charlz Maturinning "Sayohatchi Melmut" (1820).

Asosiy qism: Gotika romanlari sirli va g'ayritabiiy narsalarga qaratilgan. Frankenshteynda Shelli Viktor Frankenshteyn yirtqich hayvonni yaratishi uchun juda sirli vaziyatlardan foydalanadi: Viktor o'z tajribalari va kam ma'lum bo'lgan zamonaviy texnologiyalardan g'ayritabiiy maqsadlarda foydalangan.

Shelli o'liklarni tiriltirishning g'ayritabiiy elementlaridan foydalanadi va ko'pchilik o'quvchilar tomonidan noma'lum bo'lgan fanning o'rganilmagan sohalarida dahshatli tadqiqotlar. U, shuningdek, Viktorning o'liklardan ilmiy eksperimentlar uchun foydalanishi haqidagi qarashlarimizni shubha ostiga qo'yadi. Hikoyani birinchi marta eshitgan lord Bayron xonadan qichqirgancha yugurib ketgani aytiladi, shuning uchun Meri Shelli kerakli effektga erishdi.

Gotika romanlari, shuningdek, eski binolar (ayniqsa, qal'alar yoki yashirin o'tish yo'llari bo'lgan xonalar), zindonlar yoki sirli holatlar uchun fon sifatida xizmat qiluvchi minoralar kabi ma'yus joylarda sodir bo'ladi. Gotika hikoyasining tanish turi, albatta, arvoh hikoyasidir. Shuningdek, o'quvchilarga sirli bo'lib ko'rinadigan uzoq joylar gotika romanining bir qismi sifatida ishlaydi. Frankenshteyn kontinental Evropada, xususan, Shelleyning ko'plab o'quvchilari bo'lmagan Shveysariya va Germaniyada joylashgan. Bundan tashqari, Arktika mintaqalari bo'ylab quvish sahnalarining kiritilishi bizni Angliyadan ko'p o'quvchilar tomonidan o'rganilmagan mintaqalarga olib boradi. Xuddi shunday, Drakula Ruminiyaning Vengriya chegarasi yaqinidagi Transilvaniyada joylashgan.

Viktorning laboratoriyasi insonning yangi turini yaratish uchun eng zo'r joy. Laboratoriyalar va ilmiy tajribalar oddiy o'quvchiga ma'lum emas edi, shuning uchun bu qo'shimcha sir va g'amginlik edi.

Faqat o'liklarni tiriltirish haqida o'ylash juda dahshatli. Shelli Frankenshteyn o'z o'quvchilarida paydo bo'ladigan g'alati tuyg'ularni kuchaytirish uchun ushbu adabiy qurilmadan to'liq foydalanadi. O'liklarni tiriltirish haqidagi fikr oddiy o'quvchini ishonchsizlik va dahshatga solardi. Qorong'i tushgach, Ingolshtadt yoki Orkney orollari ko'chalarida Viktorning tana a'zolarini qidirib aylanib yurganini

tasavvur qilish, o'quvchida hikoyadagi qahramonlarga nisbatan qo'rquv hissini uyg'otish uchun maqsadli ravishda yaratilgan nafrat tuyg'usini kuchaytiradi.

Gotika romanida qahramonlar foniy dunyo va g'ayritabiiy olam o'rtasidagi ko'prikdek tuyuladi. Drakula ham oddiy odam, ham o'lik sifatida yashaydi, maqsadlariga erishish uchun ikkala dunyo o'rtasida osongina harakatlanadi. Xuddi shunday, Frankenshteyn yirtqich hayvonining o'zi va yaratuvchisi o'rtasida qandaydir aloqa bor, chunki yirtqich hayvon qayerga borsa, Viktor paydo bo'ladi. Yirtqich hayvon ham hayratlanarli darajada g'ayritabiiy tezlik bilan harakat qiladi va Viktor uni Shimoliy qutb tomon quvishda tenglashtiradi. Shunday qilib, Meri Shelli gotika an'analarida unutilmas roman yaratish uchun bir nechta ingredientlarni birlashtiradi.

Ko'pincha gotika fantastikasida roman muhitini ko'rsatish uchun g'amgin va qo'rqinchli muhit mavjud.

Meri Shellining 1816-yilda yozilgan mashhur "Frankenshteyn" romani ham gotik fantastika deb baholanadi, chunki unda qo'rquv, ma'yus muhitlar, dahshat va hokazolar kabi gotika fantastika xususiyatlarini aks ettiradi. Bram Stokerning "Drakula"si, Emili Brontening "Wuthering Heights" , va Horace Uolpolning "Otranto qal'asi" ingliz tilidagi mashhur gotika fantastikalaridandir.

Har qanday gotika fantastika jihatlari uning qorong'u va ma'yus muhitidir. Meri Shelli ham o'zining "Frankenshteyn" romanida bu turdagi qorong'u muhitdan ko'p foydalangan. Yirtqich hayvonni yaratgandan so'ng, doktor Frankenshteyn bu yirtqich hayvonni noyabr oyining qo'rqinchli kechasi bilan taqqoslaydi. Yirtqich hayvonning yaratilishi tasvirlangan sahna, doktor Frankenshteynning aytishicha, romanda zulmatning yanada ko'proq kelishini va'da qiladi: "Men oyning yorug'ligida javonda daemonni ko'rdim" (Meri Shelli, Frankenshteyn). Bu bayonot o'quvchi har doim yirtqich hayvonni yovuzlik va zulmat bilan aniqlashini ochib beradi.

Meri Shelli, shuningdek, bu qorong'u sozlamalardan yirtqich hayvonlarning odamlardan yolg'izlik va yolg'izlikni ko'rsatish uchun foydalanadi. Yirtqich hayvonning naqadar tanho bo'lganini u shunday deganida payqashimiz mumkin: "Cho'l tog'lari va g'amgin muzliklar mening boshpanamdir. Men bu yerda ko'p kun kezdin; men faqat qo'rqmaydigan muz g'orlari men uchun maskan va yagonadir. qaysi odam xafa bo'lmaydi." (Meri Shelli, Frankenshteyn) Bu shuni ko'rsatadiki yirtqich hayvon odamlar tomonidan tashlab ketilgan va shuning uchun yirtqich hayvon odamlar ko'rmaydigan tog'da yashashga majbur bo'lgan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1.Mishra, V. (1994). *The gothic sublime*. Albany, NY: State University of New York Press.

2.Morris, D. B. (1985). *The Sublime and the Beautiful: Reconsiderations* *Winter. New Literary History*, 16(2).

3.Nadal, M. (2000). *Beyond the gothic sublime: Poe's pym or the journey of equivocal (E)motions*. *Mississippi Quarterly*, 3.

4.PENG X. (2004). *Burke's expounding of the sublime and beauty*. Wuhan University of Technology (Social Science Edition).

5.Shelley, M. (2011). *Frankenstein* (2nd ed). J. P. Hunter (Ed.). New York: Norton.

6.Tuite, C. (1998). *Frankenstein's Monster and Malthus' "Jaundiced Eye": Population, body politics, and the monstrous sublime*. *Eighteenth-Century Life*, 1